

*Herziening van het echtscheidingsrecht*BRIEF VAN DE MINISTER VAN
BINNENLANDSE ZAKEN

Nr. 43

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de zittingen
1968–1969, 1969–1970 en 1970–1971)

's-Gravenhage, 19 augustus 1971.

Op 23 maart 1970 stemde de Tweede Kamer der Staten-Generaal zonder hoofdelijke stemming in met een door de afgevaardigden mejuffrouw E. H. Haars en de heer Th. E. E. van Schaik voorgestelde motie, waarin de wens tot uitdrukking werd gebracht, dat het – toen nog aanhangige – wetsontwerp strekkende tot herziening van het echtscheidingsrecht, niet in werking zou treden alvorens het wetsontwerp betreffende de daarmee samenhangende wijziging van de Nederlandse pensioenwetgeving door de Staten-Generaal zou zijn aangenomen en zo mogelijk voor de overige pensioengerechtigden een oplossing zou zijn gevonden.

Blijkens hetgeen door de afgevaardigde mejuffrouw Haars tijdens de beraadslagingen te dezer zake werd gezegd ging deze motie er van uit, dat de regelingen, waarop de betaling door Nederland van pensioen aan Indische gepensioneerden is gebaseerd, zo spoedig mogelijk eveneens bij het gewijzigde echtscheidingsrecht dienden te worden aangepast. Zoals de toenmalige Minister van Justitie, de heer Polak, naar aanleiding daarvan op 17 maart 1971 aan de Kamer mededeelde, was over dit onderwerp op dat tijdstip nog overleg gaande met de Ministeries van Binnenlandse Zaken en van Buitenlandse Zaken.

Hij gaf daarbij te kennen, dat zulks naar zijn mening de voortgang van de herziening van het echtscheidingsrecht niet mocht ophouden. Hij wees er in dit verband nog op, dat de nieuwe artikelen 153 en 177 van het Burgerlijk Wetboek in elk geval een waarborg inhouden, dat geen echtscheiding of ontbinding van het huwelijk zal worden uitgesproken, indien daardoor potentiële aanspraken op Indonesisch weduwenpensioen te niet zouden worden gedaan.

Ten aanzien van de terugslag, welke de herziene echtscheidingswetgeving ten aanzien van echtgenoten van Indische gepensioneerden eventueel zou kunnen hebben, en de wenselijkheid c.q. de mogelijkheid om op dit stuk wettelijke voorzieningen te treffen, moge het volgende dienen.

Het verlenen van pensioenen door Nederland aan weduwen van (gewezen) Indische overheidsdienaren is gebaseerd:

a. op de in 1950 tussen Nederland en Indonesië gesloten overeenkomst, waarbij Nederland jegens Indonesië de verplichting op zich nam tot toekenning en uitbetaling van weduwenpensioenen (met duurtetoeslag) aan weduwen van Indische ambtenaren – voor zover niet van „Aziatische afkomst” – zulks op basis van de ten tijde van de soevereiniteitsoverdracht geldende regelingen, waartegenover Indonesië als tegenprestatie aan Nederland overdroeg de in Nederland aanwezige vermogensbestanddelen van de Indische pensioenfondsen tot waarden van rond f 200 mln. (*Tractatenblad* 1951, nr. 5);

b. voor wat betreft weduwen van degenen, die na de oorlog de dienst van het voormalige Nederlandsch-Indië/Indonesië hebben verlaten, boven op de Garantiewet Burgerlijk Overheidspersoneel Indonesië en de Garantiewet Militairen K.N.I.L., welke wetten voorschrijven, dat de gevallen, waarin weduwenpensioen kan worden verleend alsook het basisbedrag daarvan, worden bepaald door de pensioenvoorschriften, welke in het voormalige Nederlandsch-Indië van kracht waren.

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

¹⁾ Dit stuk was eerder abusievelijk gedrukt onder nummer 11 213. Dit oorspronkelijk gedrukte stuk dient te worden vernietigd.

De hierboven onder *a* en *b* bedoelde Indische regelingen houden in het algemeen in, dat weduwenpensioen toekomt aan de vrouw, met wie de overledene vóór zijn 65ste jaar was gehuwd en met wie hij op het tijdstip van zijn overlijden nog was gehuwd. De verplichtingen, welke Nederland jegens de betrokkenen heeft, zijn in beginsel beperkt tot van oudsher bestaande rechten en aanspraken van de betrokkenen.

Bij de Toeslagwet Indonesische pensioenen 1956 zijn de Indonesische pensioenuitkeringen, waaronder ook de weduwenpensioenen, door toeslagverlening voor Nederlandse rekening opgetrokken tot globaal het peil van de Nederlandse ambtelijke pensioenen en in 1963, evenals de Nederlandse, zogenaamd „welvaartsvast” gemaakt. Uitbreiding van de gevallen waarin, of van de omstandigheden, waaronder pensioen kan worden toegekend – structurele wijziging van het door Nederland gewaarborgde oude Indische pensioenbestel derhalve – is echter nooit overwogen.

Aanpassing van de wetgeving betreffende de Indonesische weduwenpensioenen aan het herziene echtscheidingsrecht door die weduwenpensioenen, overeenkomstig de in bovenbedoelde motie tot uitdrukking gebrachte wens, te verdelen over de weduwe en de vorige echtgenote(n) zou niet slechts neerkomen op een doorberekening van het – ook door dit kabinet onderschreven – sedert 1949 op dit stuk gevoerde beleid, doch bovendien betekenen, dat pensioenrechten, tot de voldoening waarvan Nederland zich bij internationale overeenkomst heeft verplicht en waarvan een deel bovendien wettelijk is gegarandeerd (dat is derhalve het recht van de laatste echtgenote/weduwe op een *volledig* weduwenpensioen, in het algemeen mits het huwelijk was gesloten vóór het 65ste jaar van de man), zouden worden aangetast. Het kabinet acht zich daartoe niet gerechtigd.

Zou men in het kader der Indonesische pensioenen een bijzonder weduwenpensioen voor gewezen echtgenoten willen invoeren, dan zou zulks, anders dan in de Nederlandse overheidspensioenregelingen, derhalve niet mogelijk zijn door het weduwenpensioen te verdelen, maar zou naast een volledig weduwenpensioen aan de weduwe, bovendien voor rijksrekening aan de gewezen echtgenote(n), enig bijzonder weduwenpensioen moeten worden toegekend. Het kabinet ziet voor een dergelijke maatregel geen aanleiding.

Ook de structuur van de Indische Oorlogsongevallenregeling (A.O.R.) – waarvan Nederland de uitvoering voor wat Nederlanders betreft van Indonesië heeft overgenomen en die voorts niet een pensioenregeling, doch een verzorgingsregeling is –

leent zich niet voor invoering van een bijzondere uitkering aan voormalige echtgenoten. Recht op een weduwenuitkering ingevolge die A.O.R. bestaat slechts dan, indien de echtgenoot komt te overlijden als gevolg van het oorlogsletsel, ter zake waarvan hij een A.O.R.-uitkering geniet, en is voorts beperkt tot de vrouw, waarmede het oorlogsslachtoffer was gehuwd ten tijde, dat hij het oorlogsletsel bekam. Een vrouw, met wie het oorlogsslachtoffer na het bekomen van het oorlogsletsel is gehuwd, kan aan de A.O.R. geen aanspraken ontlenen, zodat verdeling van een uitkering in dit kader in het geheel niet aan de orde kan komen.

Wat ten slotte betreft de pensioenaanspraken van weduwen van leden van het voormalige Nieuwguinese bijstandskorps: het recht op Nieuwguinees weduwenpensioen is gebaseerd op de wet van 25 mei 1962, *Stb.* 196, en geschiedt krachtens die wet met toepassing van de bepalingen van het pensioenreglement Nederlands-Nieuw-Guinea, zoals dat luidde op het tijdstip van inwerkingtreding van die wet. Het recht op weduwenpensioen is in dat reglement beperkt tot de vrouw, met wie de betrokkene was gehuwd ten tijde van zijn ontslag. Dit betekent derhalve, dat aangezien thans nog slechts sprake kan zijn van reeds ontslagen Nieuwguinese ambtenaren (bijstand-ambtenaren), toekenning van Nieuwguinese weduwenpensioenen slechts kan plaatsvinden aan weduwen van ontslagen en van gepensioneerd Nieuwguinese ambtenaren, indien het betreffende huwelijk vóór het ontslag was gesloten. Vindt thans nog echtscheiding plaats tussen een gewezen (eventueel reeds gepensioneerd) Nieuwguinees ambtenaar en zijn echtgenote, dan heeft deze laatste geen uitzicht meer op weduwenpensioen. Bij hertrouwen van de gewezen Nieuwguinese ambtenaar ontstaat voor de nieuwe echtgenote echter ook geen uitzicht op Nieuwguinees weduwenpensioen, zodat – evenals in het kader van de hierboven besproken A.O.R. – verdeling van zodanig weduwenpensioen niet aan de orde kan komen.

Het vorenstaande heeft het kabinet geleid tot de conclusie, dat voor het creëren van aanspraak op bijzonder weduwenpensioen voor gescheiden echtgenoten van overleden Indische en Nieuwguinese gepensioneerden en A.O.R.-uitkeringsgerechtigden geen basis bestaat.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

W. J. GEERTSEMA.